

Smittämnen/agens – symtom, inkubationstid och varaktighet

Här ger Livsmedelsverket vägledning om hur kraven i lagstiftningen kan uppnås. Vägledningen är inte bindande och utesluter inte andra sätt att uppfylla kraven.

Ta hjälp av tabellerna nedan ”Smittämnen/agens – symtom, inkubationstid och varaktighet” om du inte vet vilket smittämnet är.

Smittämnen/agens – symtom, inkubationstid och varaktighet

I tabellerna är smittämnen/agens indelade i fem grupper efter det vanligtvis dominerande (övervägande) symtomet vid smitta: A kräkningar, B diarré, C generella infektionssymtom, D allgiliknande och E neurologiska symtom. Det är en mycket grov indelning som stämmer för majoriteten av personerna i en större grupp insjuknade. Däremot om man endast har en eller ett par personer kan symtombilden se annorlunda ut beroende på individuella skillnader. Använd därför tabellen med det i beaktandet!

Glöm inte att person-till-person smitta kan vara en smittskälla (detta gäller inte minst vid norovirusinfektioner).

A - Kräkningar dominerar

Typiska symtom illamående, kräkningar, magsmärta, ibland diarré

Inkubationstid och varaktighet	Ytterligare symtom	Exempel på smittkällor	Smittämne/agens
Vanligaste inkubationstid: 2-4 timmar Intervall inkubationstid: 1-5 timmar Varaktighet: 1-1,5 dygn	-	Ris, pasta	Bacillus cereus (kräkvariant)
Vanligaste inkubationstid: 2-4 timmar Intervall inkubationstid: 1-6 timmar Varaktighet: 1-2 dygn	-	Pizza, kebab, buffé	Staphylococcus aureus
Vanligaste inkubationstid: 1-3 timmar Intervall inkubationstid: 1-7 timmar Varaktighet: 3-4 timmar	-	Dåligt kokta baljväxter	Lektiner
Vanligaste inkubationstid: 1,5 dygn Intervall inkubationstid: 0,5-2 dygn Varaktighet: 1-2 dygn, ibland längre	-	Konditorivaror, hamburgare, frysta hallon, ostron, buffé, förorenat dricksvatten	Norovirus (Calicivirus)
Vanligaste inkubationstid: 2-4 /5-8 timmar Varaktighet: 1 dygn	-	Bolmörtsskivling, giftchampinjon, giftkremla	Vissa giftiga svampar
Vanligaste inkubationstid: 5-8 timmar	Yrsel, synrubbingar, lever- och njurskador	Stenmurkla	Vissa giftiga svampar

B - Diarré dominerar

Typiska symtom diarré, magsmärta, illamående, ibland feber, kräkningar

Inkubationstid och varaktighet	Ytterligare symtom	Exempel på smittkällor	Smittämne/agens
Vanligaste inkubationstid: 8-16 timmar Varaktighet: 1-1,5 dygn	-	Potatismos, stuvningar, puréer	Bacillus cereus (diarrévariant)

Inkubationstid och varaktighet	Ytterligare symtom	Exempel på smittkällor	Smittämne/agens
Vanligaste inkubationstid: 10-12 timmar Intervall inkubationstid: 8 timmar till 1 dygn Varaktighet: 1-2 dygn	-	Köttgryta, köttfärssås, ärtsoppa	Clostridium perfringens
Vanligaste inkubationstid: 9-12 timmar	Vattnig diarré	Råa grönsaker, buffé	Epec
Vanligaste inkubationstid: 10-18 timmar	Ibland blodig diarré	Råa grönsaker, buffé	Eiec
Vanligaste inkubationstid: 10-12 timmar Intervall inkubationstid: 10 timmar till 3 dygn Varaktighet: 3-4 dygn	Vattnig diarré	Råa grönsaker, buffé	Etec
Vanligaste inkubationstid: 20 - 48 timmar	Vattnig diarré	Råa grönsaker, buffé	Eaec
Vanligaste inkubationstid: 0,5-2 dygn Intervall inkubationstid: 6 timmar till 3 dygn Varaktighet: Dygn till veckor	-	Salami, kryddor, bladgrönsaker, ägg, kött	Salmonella
Vanligaste inkubationstid: 1,5 dygn Intervall inkubationstid: 0,5-2 dygn Varaktighet: 1-2 dygn, ibland längre	-	Konditorivaror, hamburgare, frysta hallon, ostron, buffé, förorenat dricksvatten	Norovirus (Calicivirus)
Vanligaste inkubationstid: 2-3 dygn Intervall inkubationstid: 1-7 dygn Varaktighet: Dygn till veckor	Ibland blodig diarré	Råa grönsaker	Shigella

Inkubationstid och varaktighet	Ytterligare symptom	Exempel på smittkällor	Smittämne/agens
<p>Vanligaste inkubationstid: 2-4 dygn</p> <p>Intervall inkubationstid: 2-8 dygn</p> <p>Varaktighet: Dygn till veckor</p>	Ibland blodig diarré	Hamburgare, opastöriserad mjölk, bladgrönsaker, förorenat dricksvatten	EHEC
<p>Vanligaste inkubationstid: 2-5 dygn</p> <p>Intervall inkubationstid: 1-10 dygn</p> <p>Varaktighet: Dygn till veckor</p>	Ibland blodig diarré	Fjäderfäkött, opastöriserad mjölk, förorenat dricksvatten	Campylobacter
<p>Vanligaste inkubationstid: 2-7 dygn</p> <p>Intervall inkubationstid: 1-10 dygn</p> <p>Varaktighet: Dygn till veckor</p>	Buksmärtor	Fläskkött, bladgrönsaker, opastöriserad mjölk	Yersinia
<p>Vanligaste inkubationstid: 0,5-4 timmar</p> <p>Varaktighet: Upp till 3 dygn</p>	-	Musslor	Algtoxin (DSP)
<p>Vanligaste inkubationstid: 8 h-1 dygn</p>	Leverskador	Lömsk flugsvamp, vit flugsvamp	Vissa giftiga svampar
<p>Vanligaste inkubationstid: 12 timmar till 2 dygn</p> <p>Intervall inkubationstid: 4 timmar till 4 dygn</p> <p>Varaktighet: Dygn till veckor</p>	-	Ostron	Vibrio parahaemolyticus

Inkubationstid och varaktighet	Ytterligare symtom	Exempel på smittkällor	Smittämne/agens
<p>Vanligaste inkubationstid: 2-7 dygn</p> <p>Intervall inkubationstid: 2 dygn till 2 veckor</p> <p>Varaktighet: Dygn till veckor</p>	-	Råa grönsaker, förorenat dricksvatten	Cryptosporidium
<p>Vanligaste inkubationstid: 1-2 veckor</p> <p>Intervall inkubationstid: 4 dygn till 3 veckor</p> <p>Varaktighet: Veckor till månader</p>	Viktförlust	Förorenat dricksvatten	Giardia lamblia

C - Generella infektionssymtom

Typiska symtom feber, illamående, frossa, huvudvärk, trötthet

Inkubationstid och varaktighet	Ytterligare symtom	Exempel på smittkällor	Smittämne/agens
<p>Blodförgiftning:</p> <p>Vanligaste inkubationstid: 1-5 dygn Intervall inkubationstid: 1 dygn till 2 veckor Varaktighet: Dygn till veckor</p> <p>Hjärnhinneinflammation:</p> <p>Vanligaste inkubationstid: 4 dygn till 2 veckor Intervall inkubationstid: 1 dygn till 2 veckor Varaktighet: Dygn till veckor</p> <p>Gravida:</p> <p>Vanligaste inkubationstid: 2-5 veckor Intervall inkubationstid: 2 -10 veckor* Varaktighet: Dygn till veckor</p>	<p>Symtom på hjärnhinneinflammation blodförgiftning</p>	<p>Vakuumpackad kallrökt eller gravad fisk, skivade charkuterier, mögel- och kittostar</p>	<p>Listeria monocytogenes (invasiv)</p>
<p>Vanligaste inkubationstid: 3-7 dygn</p>	<p>Njurskador</p>	<p>Toppig och orangebrun giftspindling</p>	<p>Vissa giftiga svampar</p>
<p>Vanligaste inkubationstid: 4 veckor Intervall inkubationstid: 2- 6 veckor Varaktighet: Veckor till månader</p>	<p>Dålig matlust, bland kräkning, gulhet i huden</p>	<p>Frysta bär, ostron, råa grönsaker</p>	<p>Hepatit A virus</p>

*Goulet et al., BMC Infectious Diseases 2013, 13:11.

D - Allergiliknande symtom

Inkubationstid och varaktighet	Symtom	Exempel på smittkällor	Smittämne/agens
Vanligaste inkubationstid: <1 timme Varaktighet: <1 timme	Brännande känsla i mun och hals, huvudvärk, rodnad i ansiktet, hjärtklappning, oro i kroppen. Ibland diarré, magont, andningsbesvär	Tonfisk, makrill, escolar, ost	Histamin

E - Neurologiska symtom

- synrubbingar, yrsel, hallucinationer, domningar

Inkubationstid och varaktighet	Ytterligare symtom	Exempel på smittkällor	Smittämne/agens
Inkubationstid: 0,5-2 timmar	Talsvårigheter, andningsförlamning	Musslor	Algtoxin (PSP)
Inkubationstid: 0,5-2 timmar	Ibland magbesvär	Röd flugsvamp, brun flugsvamp, panterflugsvamp,	Vissa giftiga svampar
Inkubationstid: 2 timmar till 8 dygn Varaktighet: Dagar till månader	Illamående, kräkningar, talsvårigheter, andningsförlamning.	Felförvarad vakuumpackad fisk, hemgjord inlagd fisk, torkat kött	Clostridium botulinum

Källor: Folkhälsomyndigheten, 1177, Smittskyddsläkarföreningens smittskyddsblad, WHO Outbreak Investigation guideline, Livsmedelsverket.

Senast uppdaterad 12 april 2024 Ansvarig grupp SV_LH